

DOBROVOLNÉ NÁVRATY

POSTAVENÍ KLIANTA NÁVRATOVÉHO CENTRA

Studie právního prostředí v ČR

OSNOVA

I. DOBROVOLNÝ NÁVRAT

IA. VYMEZENÍ CÍLOVÝCH SKUPIN – EVROPSKÝ NÁVRATOVÝ FOND + ZÁKON O POBYT CIZINCŮ

IB. ZÁKON O POBYTU CIZINCŮ

A) Obecná úprava návratů – zejm., ust. § 123a – včetně popisu rozhodovacích pravomocí a lhůt pro rozhodnutí

B) Jednotlivé pobytové režimy (vízum do 90 dnů, vízum nad 90 dnů, dlouhodobý pobyt, trvalý pobyt, výjezdní příkaz – obecně - ve vztahu k možnosti žádat o dobrovolný návrat)

C) Úprava pobytu v době přípravy dobrovolného návratu (výjezdní příkaz a jeho prodloužení, vízum za účelem strpění pobytu, ..)

D) Vliv readmisních dohod na řízení o návratu (zejm. dobrovolného návratu ze zajištění)

E) Vliv ustanovení § 129 na realizaci dobrovolného návratu

F) Změny spojené s transpozicí Směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných normách a postupech v členských státech při navracení nedovoleně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

G) Návrh vhodných úprav či doplnění zákonné úpravy

IC. ZÁKON O AZYLU

A) Obecná úprava návratů

B) Stupně řízení o mezinárodní ochraně, kdy je možno podat žádost o asistenci s dobrovolným návratem

C) Časový rámec – včetně délky doby pro vydání rozhodnutí (rozhodnutí o zastavení řízení, souhlasné rozhodnutí o poskytnutí asistence s návratem)

II. NUCENÝ NÁVRAT

A) Obecná úprava vyhoštění (zákon o pobytu cizinců, trestní zákon, zajištění – důvody, délka, přezkum, vyhošťování vazba, vyhoštění, vyhoštění s eskortou – obecný popis)

B) Rozhodovací procesy včetně lhůt (vydání rozhodnutí, odvolání, ..)

C) Readmisní dohody (národní, komunitární)

JINÉ NÁVRHY

- A) Postup dalších kroků při klientem zmařené repatriaci
- B) Postup v případě návratu cizince, který již jednou byl dobrovolně repatriován a vrátil se zpět do ČR

I. DOBROVOLNÝ NÁVRAT

IA. VYMEZENÍ CÍLOVÝCH SKUPIN – EVROPSKÝ NÁVRATOVÝ FOND + ZÁKON O POBYT CIZINCŮ

- 1) Evropský návratový fond se zaměřuje na osoby z následujících kategorií (dle Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 575/2007/ES):
- a) státní příslušníci třetích zemí, jejichž žádost o mezinárodní ochranu v členském státě dosud nebyla pravomocně zamítnuta a kteří se mohou rozhodnout využít možnosti dobrovolného návratu, pokud nezískali novou státní příslušnost a neopustili území tohoto členského státu;
 - b) státní příslušníci třetích zemí, kteří požívají mezinárodní ochrany ve smyslu směrnice 2004/83/ES nebo dočasné ochrany ve smyslu směrnice 2001/55/ES v členském státě a kteří se rozhodnou využít možnosti dobrovolného návratu, pokud nezískali novou státní příslušnost a neopustili území tohoto členského státu;
 - c) státní příslušníci třetích zemí, kteří nesplňují nebo již nesplňují podmínky pro vstup a pobyt v členském státě a kteří v souladu s povinností opustit území tohoto členského státu využijí dobrovolného návratu;
 - d) státní příslušníci třetích zemí, kteří nesplňují nebo již nesplňují podmínky pro vstup a pobyt v členském státě.

2) Zákon o pobytu cizinců stanovuje svoji osobní působnost obecně pro cizince v § 1 v návaznosti na přímo použitelný právní předpis Evropských společenství. Upravuje podmínky vstupu a vycestování cizince z území České republiky. Přičemž cizincem rozumí fyzickou osobu, která není občanem České republiky včetně občana Evropské unie. Úprava vycestování občana EU se vztahuje i na občana státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenství a na občana státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru, pokud uvedená smlouva nestanovuje jinak.

Zákon o pobytu cizinců se nevztahuje na cizince, který a) požádal ČR o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany, a azylanta nebo osobu požívající doplňkové ochrany, pokud není stanoveno jinak ve zvláštním předpise.

b) pobývá na území ČR na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených vojsk na území

c) požádal ČR o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, nebo již dočasnou ochranu obdržel

Osobní působnost pro dobrovolný návrat je v zákoně o pobytu cizinců speciálně vymezena v § 123a, který stanoví, že Ministerstvo může nést, je-li to ve veřejném zájmu, náklady spojené s dobrovolným návratem cizince, který je zajištěn za účelem správního vyhoštění nebo, kterému byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta k vycestování z území a který nemá platný cestovní doklad.

3) Cílová skupina pro dobrovolné návraty definovaná ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Tato směrnice se vztahuje na státní příslušníky třetích zemí neoprávněně pobývajících na území členského státu přičemž členské státy mohou rozhodnout, že tuto směrnici nepoužijí na státní příslušníky třetích zemí,

a) jimž byl odepřen vstup v souladu s článkem 13 Schengenského hraničního kodexu nebo kteří byli zadrženi nebo zastaveni příslušnými orgány v souvislosti s neoprávněným překročením vnější hranice členského státu po zemi, po moři nebo vzduchem a následně neobdrželi v tomto členském státě povolení k pobytu či oprávnění k pobytu;

b) jejichž návrat je trestněprávní sankcí nebo důsledkem trestněprávní sankce podle vnitrostátního práva nebo kterých se týká vydávací řízení.

Směrnice se nevztahuje na osoby požívající práva Společenství na volný pohyb, jak je stanoveno v čl. 2 odst. 5 Schengenského hraničního kodexu.

Směrnice dále definuje „státním příslušníkem třetí země“ osobu, která není občanem Unie ve smyslu čl. 17 odst. 1 Smlouvy a která není osobou požívající práva Společenství na volný pohyb ve smyslu čl. 2 odst. 5 Schengenského hraničního kodexu;

Směrnice „neoprávněným pobytem“ rozumí přítomnost státního příslušníka třetí země, který nesplňuje nebo přestal splňovat podmínky vstupu uvedené v článku 5 Schengenského hraničního kodexu nebo jiné podmínky vstupu, pobytu nebo bydliště v určitém členském státě, na území tohoto členského státu;

„Navrácením“ definuje proces navrácení státního příslušníka třetí země, jako dobrovolné splnění povinnosti návratu nebo jako nucený návrat,

— do země jeho původu, nebo

— do země tranzitu v souladu s dohodami o zpětném přebírání osob či jinými ujednáními uzavřenými na úrovni Společenství nebo dvoustranně, nebo

— do jiné třetí země, do níž se dotčený státní příslušník třetí země dobrovolně rozhodne vrátit a jež ho přijme;

„Dobrovolným opuštěním území“ se ve směrnici rozumí splnění povinnosti návratu ve lhůtě stanovené k tomuto účelu v rozhodnutí o navrácení;

IB. ZÁKON O POBYTU CIZINCŮ

A) Obecná úprava návratů – zejm., ust. § 123a – včetně popisu rozhodovacích pravomocí a lhůt pro rozhodnutí

Český právní řád používá pojem dobrovolný návrat ve několika ustanoveních. Z hlediska obecného právního předpisu upravujícího postavení cizinců na území ČR (zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o pobytu cizinců“) je klíčovým ustanovení § 123a uvedeného zákona, které uvádí pojem dobrovolný návrat přímo v nadpisu. Toto ustanovení upravuje dobrovolný návrat dvou kategorií cizinců a to cizinců zajištěných za účelem správního vyhoštění, případně cizinců, jimž byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta k vycestování z území a kteří nemají platný cestovní doklad. Za účelem správního vyhoštění může být cizinec zajištěn z důvodu výslovně uvedených v ustanovení § 124 a § 124a zákona o pobytu cizinců, které tento druh zajištění upravuje. Smyslem tohoto ustanovení je zejména usnadnění realizace správního vyhoštění za participace cizince. Za účelem správního vyhoštění může být cizineckou policií ve smyslu §

124 zákona zajištěn cizinec, starší 15 let, jemuž bylo doručeno sdělení o zahájení řízení o správním vyhoštění nebo o jehož správním vyhoštění již bylo pravomocně rozhodnuto, je-li nebezpečí, že by mohl ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo mařit anebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění, zejména je-li zjištěno, že cizinec

a) se dopustil jednání uvedeného v § 119 odst. 1 písm. a) nebo písm. b) bodu 6 anebo 7,

b) je evidován v evidenci nežádoucích osob (§ 154), nebo

c) je nežádoucí osobou zařazenou do informačního systému smluvních států. Podle ustanovení § 124a zákona je pak cizinecká policie oprávněna za účelem správního vyhoštění zajistit cizince, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně nebo podal žádost o mezinárodní ochranu, jestliže již bylo o jeho vyhoštění pravomocně rozhodnuto nebo je řízení o správním vyhoštění zahájeno z důvodů podle § 119 odst. 1 písm. a), anebo § 119 odst. 1 písm. b) bodu 6 nebo 7.

V každém případě je zřejmé, že výše uvedený dobrovolný návrat ve smyslu § 123a se vztahuje na osoby, které nějakým způsobem narušili pobytový režim, případně v jejich případě alespoň probíhá řízení o správním vyhoštění. Samotnou podstatou ustanovení o dobrovolném návratu je skutečnost, že Ministerstvo vnitra ČR může rozhodnout o tom, že bude nést náklady spojené s návratem výše uvedených kategorií cizinců. Cizinec je do jisté míry pak motivován k uhrazení alespoň poloviny přepravních nákladů, jinak je až do uhrazení a maximálně 6 let veden v evidenci nežádoucích osob, bez ohledu na platnost rozhodnutí správním vyhoštění. Rozhodnutí o tom, že ministerstvo ponese náklady dobrovolného návratu rozhodnutí je podmíněno tím, aby tato skutečnost byla ve veřejném zájmu.

Žádost se podává u policie v době zajištění za účelem správního vyhoštění případně ve lhůtě stanovené k vycestování.

Rozhodnutí ve věci je však ve výlučné působnosti Ministerstva vnitra. Toto by o žádosti mělo rozhodnout bezodkladně. Z procesního hlediska je nutné upozornit na ustanovení § 168, podle kterého se na rozhodování nepoužijí ustanovení správního řádu o správním řízení. Z toho důvodu není rozhodující orgán vázán lhůtami dle správního řádu. Přesto správní orgán povinen respektovat základní zásady veřejné správy, vyjádřené v ustanoveních §2-§8 správního řádu.

Realizace dobrovolného návratu je v praxi dána délkou vyřízení náhradního cestovního dokladu (pouze pokud cizinec nemá cestovní doklad) a v druhém případě dobou zajištění vhodného spoje pro návrat.

Na závěr této části ještě poznámka k používané terminologii v oblasti návratů, která může být někdy zavádějící. Jak již plyne z výše uvedeného právní úprava dobrovolného návratu je v zákoně o pobytu cizinců včleněna do úpravy nuceného vycestování v rámci realizace správního vyhoštění a v tomto ohledu nejde o dobrovolný návrat v pravém slova smyslu, ale s spíše o spolupráci s policií a Ministerstvem vnitra na realizaci nuceného vyhoštění. V rámci této spolupráce je vyhoštěnému cizinci poskytnuta asistence při vyřízení cestovního dokladu, uhrazení nákladů návratu a zakoupení letenky, popřípadě asistence při odletu. V případě odmítnutí dobrovolné spolupráce na realizaci návratu vyhoštěného cizince nastupuje realizace nuceného vyhoštění s eskortou. (viz část II.A) Pokud bychom měli hovořit o dobrovolném návratu v pravém slova smyslu, pak jde rozhodnutí k návratu do země původu osobami s trvajícím oprávněním k pobytu v hostitelské zemi nebo dobrovolně po vydání rozhodnutí o vyhoštění ve stanovené lhůtě. Pro větší srozumitelnost bude žádoucí tyto varianty rozlišovat obzvláště pokud budou v budoucnu využívány komplexnější asistenční programy dobrovolných návratů.

B) Jednotlivé pobytové režimy (vízum do 90 dnů, vízum nad 90 dnů, dlouhodobý pobyt, trvalý pobyt, výjezdní příkaz – obecně - ve vztahu k možnosti žádat o dobrovolný návrat)

Jak zmíněno již výše, pro možnost žádat o dobrovolný návrat podle § 123a zákona o pobytu cizinců se kvalifikují pouze osoby, které již nějakým způsobem narušily pobytový režim, resp. u nichž bylo řízení o správním vyhoštění zahájeno. Pro širší okruh cizinců je tento druh návratu dle zákona o pobytu cizinců nedostupný. Návraty jsou obecně realizovány spíše v kategorii nucených návratů a dobrovolných návratů osob nesplňujících pobytová oprávnění, tedy dobrovolně po ukončení platnosti oprávnění k pobytu.¹

Jde o situace příslušníků třetích zemí, kteří nesplňují nebo přestali splňovat podmínky vstupu, pobytu nebo bydliště v členském státě. Dobrovolné návraty dosud legálně pobývajících cizinců v jednotlivých pobytových režimech nejsou systémově řešeny ačkoliv v doktríně mezinárodního práva a v praxi některých zemí se s nimi setkáváme. Rozhodnutí k dobrovolnému návratu do země původu je v těchto případech činěno osobami s trvajícím oprávněním k pobytu v hostitelské zemi (nejčastěji žadatelé o mezinárodní ochranu, azylanti, osoby s přechodným pobytem)

¹ Discussion paper on sustainable return, which has been drafted by the ECRE Core Group on Returns. ECRE's Annual General Meeting 2009, 14-16 October, Madrid, Spain.

Dobrovolný návrat tak řeší situace cizinců ze třetích zemí, kteří jsou v hostitelské zemi doposud legálně, ale v brzké době má dojít k ukončení jejich pobytového oprávnění a současně není opodstatněná naděje na jeho prodloužení. Nebo může jít o případy, kdy dochází ke zlepšení situace v zemi původu azylantů či osob s doplňkovou ochranou a tito preferují návrat do země původu. V případě ekonomických migrantů může jít o zlepšení hospodářské situace doma. V české praxi existuje tzv. Dobrovolný návrat při propuštění ze zaměstnání z důvodu ekonomické krize doprovázené úhradou cesty do země původu MV ČR a finanční dotací navrátilcům. Na základě usnesení vlády ČR ze dne 9. února 2009 č. 171 k zajištění bezpečnostní situace ČR v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize a usnesení vlády ČR ze dne 4. 5. 2009 č. 558 o projektu Dobrovolné návraty – II. fáze² (pouze do 15. 12. 2009).

C) Úprava pobytu v době přípravy dobrovolného návratu (výjezdní příkaz a jeho prodloužení, vízum za účelem strpění pobytu, ..)

V průběhu doby, kdy cizinec čeká na realizaci návratu (vyřizují se doklady a další nezbytné formality pro realizaci návratu) jsou možnosti následující: cizinec se nachází v zařízení pro zajištění cizinců a tudíž pobývá bez víz, nebo je mu udělený výjezdní příkaz. Pokud je udělen výjezdní příkaz (v případě §123a §1 odst.b) pak tento je následně prodloužen. V případě, že se blíží konec platnosti výjezdního příkazu a není možnost realizovat dobrovolný návrat, je na místě se zamýšlet nad možností prodloužení přechodného pobytu na uvedený doklad. Zákon stanovuje v § 50, že doba pobyt na výjezdní příkaz může být maximálně 60 dnů. V praxi si lze představit situaci, kdy je doba k uskutečnění kroků pro realizaci návratu delší. V takovém případě je nutné požádat příslušný správní orgán (cizinecká policie, ministerstvo vnitra) o vydání nového výjezdního příkazu. Rovněž lze uvažovat o udělení víza za účelem strpění pobytu na území, nicméně podle § 33 odst. 1 s odůvodněním, že cizinci ve vycestování brání překážka na vůli nezávislá. Zkušenost z dobrovolných návratů podle § 54a zákona o azylu plyne, že v praxi se můžeme setkat častěji s opakovaným vydáváním výjezdních příkazů. Pobyt na základě víza strpění poskytuje cizinci lepší postavení, zejména vzhledem k možnostem v oblasti zaměstnanosti (§ 97 písm. e zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů).

² USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 9. února 2009 č. 171 k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize online dostupné na [http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/813889E9A7A4AA9EC125755B00460A14/\\$FILE/171%20uv090209.0171.pdf](http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/813889E9A7A4AA9EC125755B00460A14/$FILE/171%20uv090209.0171.pdf) a USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 4. května 2009 č. 588 o projektu Dobrovolné návraty - II. fáze online dostupné na [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/6DFE372AE0102BC7C12575A8004335A7/\\$FILE/588%20uv090504.0588.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/6DFE372AE0102BC7C12575A8004335A7/$FILE/588%20uv090504.0588.pdf)

D) Vliv readmisních dohod na řízení o návratu a E) Vliv ustanovení § 129 na realizaci dobrovolného návratu.

Jelikož ustanovení § 123a explicitně mluví o cizinci zajištěném za účelem správního vyhoštění, nelze podle našeho názoru vzhledem k výkladu argumentem a *contrario* vztáhnout oprávnění podat žádost o dobrovolný návrat také na cizince zajištěného podle § 129 zákona, tj. za účelem průvozu nebo předání podle mezinárodní smlouvy, případně přímo použitelného předpisu Evropských společenství. Rovněž současná praxe cizinecké policie směřuje k tomu, že dobrovolný návrat nemá přednost před readmisí, právě naopak, jestliže je zjištěno, že u cizince může být uplatněná readmise (popsaná dále sub II.), tento je zajištěn podle § 129 zákona o pobytu cizinců a není mu umožněno o dobrovolný návrat v zařízení o zajištění cizinců požádat. Kromě výše uvedeného jazykového výkladu ustanovení § 123a je postup cizinecké policie odůvodňován tím, že z platných mezinárodních readmisních smluv plynou České republice závazky, mezi jinými i závazek neregulérně pobývajících cizince druhé smluvní straně předat. Je nutno poznamenat, že takový výklad není přesný, zejména s ohledem na skutečnost, že readmisní smlouvy nestanovují povinnost předat cizince, nýbrž povinnost smluvní strany cizince přijmout. V tomto kontextu lze pak mluvit o oprávnění České republiky a nikoliv povinnosti. Z těchto důvodů je právě na zváženu explicitní zmínka o přednosti dobrovolného návratu před readmisí v textu zákona. (viz. část G)

F) Změny spojené s transpozicí Směrnice Evropského parlamentu a Rady o společných normách a postupech v členských státech při navracení nedovoleně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice o společných normách a postupech členských států při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí) byla přijata Evropským parlamentem dne 18. června 2008 a stanoví 24 měsíční transpoziční lhůtu. Předně považujeme za důležité zdůraznit nezbytnost teleologického výkladu směrnice pro účely transpozice, v české právní kultuře převládající gramatický a jazykový výklad není vhodný. Nezbytnost takového teleologického výkladu vyplývá jednak z doktríny³ jednak z judikatury Ústavního soudu.⁴

³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Praha, Linde, 2005, s. 230 či Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo. Praha, C.H. Beck, 2006, s. 228.

⁴ Rozhodnutí II ÚS 1009/08 ze dne 8.1.2009, odst. 25.

Z nutnosti teleologického výkladu návratové směrnice tak vyplývá povinnost respektování preambule směrnice při transpozici návratové směrnice. Preambule, stejně jako text samotné směrnice (čl. 8 odst.1, 2) jednoznačně preferuje umožnění dobrovolného návratu cizince před realizací nuceného vycestování. Pobytovým titulem, který umožňuje postup v souladu s návratovou směrnicí je výjezdní příkaz, který dává cizinci lhůtu k dobrovolnému vycestování ze země. V tomto bodu tedy nebude zákon o pobytu cizinců vyžadovat zavedení nového pobytového titulu směřujícího k realizaci řádné implementace návratové směrnice. Nicméně řada situací a postupů které směrnice předpokládá a k jejichž respektování členské státy zavazuje, nemá adekvátní vyjádření v zákoně o pobytu cizinců. Směrnice samotná předpokládá možnost dodatečného prodloužení lhůty k dobrovolnému vycestování z území, přičemž tato možnost zatím nemá jednoznačné vyjádření v zákona o pobytu cizinců. Je tedy třeba v zákoně jednoznačně konstatovat, že vydávání výjezdního příkazu pro účely realizace návratu dle směrnice není⁵ správním rozhodnutím a že jej policie vyznačuje bez zbytečného odkladu při splnění zákonných podmínek, které bude zákon muset přesně identifikovat. K zabezpečení řádné transpozice čl 6 odst. 3 by tak byla vhodná časová omezení pobytového titulu, ať již jím bude výjezdní příkaz či jiný titul. Cizinec by tak v rámci lhůty k dobrovolnému opuštění území byl nucen v pravidelných intervalech kontaktovat správní orgán za účelem prodloužení jeho pobytového titulu, čímž se vlastně bude správnímu orgánu hlásit a pokud cizinec svým jednáním nezadá důvod domnívat se, že hrozí nebezpečí skrývání, nebude třeba přistupovat k jeho detenci.

Zákon o pobytu cizinců by také měl obsahovat zvláštní pobytový titul pro nezletilé děti, které spadají pod působnost směrnice dle článku 2 odst. 1. Tento titul by je měl především výslovně opravňovat zejména k přístupu ke vzdělání a dalším právům zajištěným Úmluvou o právech dítěte, což vyplývá jak z Úmluvy samotné, tak z článku 14 směrnice.

Cizincům náleží proti rozhodnutí o navrácení⁶ právo opravného prostředku. Článek 13 odst. 2 směrnice připouští možnost odkladného účinku takového opravného prostředku, pro naplnění závazku ČR vyplývajícího z článku 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a judikovaného Evropským soudem pro lidská práva⁷ tak bude nezbytné, aby měl odkladný prostředek odkladný účinek. Pokud cizinec nedisponoval platným pobytovým titulem už v době vydání rozhodnutí o návratu, platná právní úprava neobsahuje uspokojivé řešení jeho pobytového titulu po dobu projednávání podaného odvolacího prostředku s odkladným

⁵ Nejde totiž o konstitutivní či deklaratorní akt.

⁶ V kontextu této věty je tím myšleno i vyhoštění dle čl 3 odst. 5, 6 směrnice.

⁷ Rozhodnutí ESLP ve věci Salah Sheekh v. Nizozemí ze dne 11.1. 2007, článek 153.

účinkem. Pravděpodobným řešením by byl opět výjezdní příkaz, nicméně stávající úprava § 50 je nevyhovující. Je tak třeba tuto skutkovou situaci začlenit do kautely § 50 zákona o pobytu cizinců a zejména určit dobu platnosti takto vydaného výjezdního příkazu, podmínky jeho prodloužení a skutečnost, že jej policie vydává na počkání či bez zbytečného odkladu. V zákoně by tak měla být vyřešena i otázka, jestli i tento cizinec, který podal opravný prostředek proti rozhodnutí o navrácení, může požádat stát o asistenci s dobrovolným návratem. Prakticky to samé platí i o cizincích u nichž bylo odvolacím orgánem rozhodnuto o zrušení zajištění či bylo rozhodnuto o pominutí důvodů k zajištění pro účely realizace návratu. Je třeba si uvědomit, že neúplná transpozice směrnice způsobí po uplynutí transpoziční lhůty její přímou účinnost, takže se jí budou moci dovolávat vůči státu přímo fyzické osoby, nemluvě o případné odpovědnosti státu za škodu.

K zajištění plné transpozice směrnice, mimo jiné i odst. 6 preambule směrnice by měl zákon obsahovat řešení pobytové situace cizince, který sice splňuje podmínky pro vydání rozhodnutí o navrácení či vyhoštění, nicméně realizaci tohoto navrácení brání existence mezinárodního závazku ČR⁸. V českém právním řádu v současnosti je takovým institutem vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu na území.⁹ Jisté problémy tohoto statusu jsou spojeny se skutečností, že rozhodnutí o správním vyhoštění zůstává v platnosti, ačkoliv nevykonatelné. Jako vhodné se jeví zakotvit zrušení platnosti rozhodnutí ex lege, pokud důvody znemožňující vycestování přetrvávají určitou dobu.¹⁰

G) Návrh vhodných úprav či doplnění zákonné úpravy

V rámci úprav a doplnění je velice vhodné zamyslet se nad explicitním zakotvením přednosti dobrovolného návratu před realizací readmise. Tím by došlo k odstranění nejednoznačnosti v interpretaci. Rovněž v § 123a je vhodné explicitně nezmiňovat jenom osoby zajištěné za účelem správním vyhoštění, ale také zajištěné za účelem vycestování (§ 124b) a předání (§ 129). Jako vhodné se pak jeví stanovit, že se toto oprávnění nevztahuje na osoby zajištěné za účelem průvozu, jelikož nutnost průvozu vyplývá ze svrchovaného rozhodnutí jiného státu a Česká republika jej pouze provádí.

Stávající zákon o pobytu cizinců řeší v oblasti dobrovolného návratu pouze situaci neoprávněně pobývajících cizinců zajištěných v zajišťovacím zařízení pro cizince za účelem

⁸ Typicky čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv.

⁹ § 33 odst. 3 zákona o pobytu cizinců ve spojitosti s § 120a a § 179 téhož zákona

¹⁰ Obdobně jak je tomu u azylu a doplňkové ochrany podle ustanovení § 120a odst 7 zákona o pobytu cizinců.

správného vyhoštění, nebo situaci cizinců, kterým byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta k vycestování z území a kteří nemají platný cestovní doklad. Dle současné právní úpravy dobrovolných návratů dle § 123a, tak je omezen program dobrovolných návratů tedy základní asistence při návratu pouze na tyto 2 okruhy osob. Ostatní pokud by chtěli využít dobrovolného návratu (a asistence s tím spojené) a měli platný cestovní doklad by se museli nechat také zajistit. To je spatřováno jako limitující a bylo by žádoucí rozšířit možnost dobrovolného návratu a tedy asistencí s tím spojenou i na skupinu cizinců jimž bylo uloženo vyhoštění aniž by byli zajištěni a aniž by neměli k dispozici cestovní doklad. Také stojí za úvahu rozšíření rozsahu základní asistence a také poskytnutí základní asistenční služby pro všechny nelegálně pobývajících cizince zvažující dobrovolný návrat. **To samozřejmě v rámci širší diskuze o oprávněnosti takového rozšíření asistence a rozsahu cílové skupiny zejména jako prvku prevence porušování pobytových pravidel.** Asistenční programy dobrovolných návratů pro dosud legálně pobývajících cizince (nyní pouze žadatelé o mezinárodní ochranu dle § 54a a dobrovolný návrat při propuštění ze zaměstnání z důvodu ekonomické krize) a které jsou v zahraničních úpravách obecně komplexnější, v ČR dosud nejsou zakotveny.

Dále dle našeho názoru nejsou systémově řešeny dobrovolné návraty cizinců, kteří nesplňují nebo již nesplňují pobytové oprávnění, a nebylo jim dosud uloženo správním vyhoštěním, tedy jde o cizince pohybující se v ilegality. Chybí tedy motivační prvek pro vystoupení z této ilegality. V letošním roce to však bylo řešeno v samostatném projektu Speciální program dobrovolných návratů pro nelegálně pobývajících cizince, kterým dosud nebylo správním vyhoštěním uděleno. Na základě usnesení vlády ČR ze dne 4. května 2009 č. 587 o projektu Dobrovolné návraty nelegálně pobývajících cizinců. (realizace omezena do 15. 12. 2009).¹¹ Tato cílová skupina je přitom definována jako jedna z cílových skupin Evropského návratového fondu (výše ad 1 d) státní příslušníci třetích zemí, kteří nesplňují nebo již nesplňují podmínky pro vstup a pobyt v členském státě.

Zcela chybí právní úprava asistenčních programů dobrovolných návratů pro cílovou skupinu vymezenou v Evropském návratovém fondu (ad 1b)-státní příslušníci třetích zemí, kteří požívají mezinárodní ochrany ve smyslu směrnice 2004/83/ES nebo dočasné ochrany ve smyslu směrnice 2001/55/ES v členském státě a kteří se rozhodnou využít možnosti dobrovolného návratu, pokud nezískali novou státní příslušnost a neopustili území tohoto členského státu;

¹¹ viz.poznámka 2

Důležitost asistovaných návratů je také zmiňována v dokumentu Rady EU Spravedlnost a vnitro ze setkání z 12. 10. 2005. Podle tohoto dokumentu asistované návraty mohou zahrnovat asistenci při vyřízení cestovních náležitostí (úhrada nákladů, cestovní doklad, tranzit, přeprava zavazadel), asistence v oblasti zdravotní péče, přijímání navrátilců v zemi návratu, předáním místním institucím, další přeprava do cílového místa v zemi návratu, přechodné ubytování v prvních dnech po návratu, pokrytí nezbytných počátečních výdajů po návratu, potřebný výcvik, rekvalifikace (včetně zaměření na trh práce) a pomoc při hledání práce, limitovaná pomoc při zahájení podnikání (např. formou mikrokreditů), ponávratová asistence a poradenství.¹²

Požadavky na změny požadované v návratové směrnici jsou popsány výše. Tyto budou muset být transponovány do 24.10.2010 resp. v případě zajištění bezplatného právního poradenství v oblasti návratů do 24.10.2011.

Návratová směrnice ve své preambuli, stejně tak jako v textu (čl. 7 odst.1, 2) jednoznačně preferuje umožnění dobrovolného návratu cizince před realizací nuceného vycestování. Přímo ke způsobu realizace dobrovolných návratů se směrnice nevyjadřuje, ale v preambuli odkazuje na zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004, kde tato vyzvala k vypracování účinné politiky pro vyhošťování a dobrovolný návrat založené na společných normách pro navracení osob humánním způsobem a při plném respektování jejich lidských práv a důstojnosti.

IC. ZÁKON O AZYLU

A) OBECNÁ ÚPRAVA NÁVRATŮ

Zákon o azylu pojem dobrovolný návrat blíže nespecifikuje, v ustanovení § 54a zákona o azylu je použita stejná formulace jako v ustanovení § 123a zákona o pobytu cizinců, tedy ustanovení pouze konstatuje, že ministerstvo vnitra může nést náklady spojené s repatriací cizince ať už do země původu či do jiného státu. Konkrétní legální definice absentuje. Zákon tak pouze upravuje podmínky finanční spoluúčasti státu na dobrovolném návratu cizince, přičemž v dispozici zmíněného ustanovení je použit potencionálně problematický neurčitý právní pojem „veřejný zájem“. Podmínění finanční účasti státu naplněním tohoto neurčitého

¹² Dokumentu Rady EU Spravedlnost a vnitro ze setkání z 12. 10. 2005, 12645/05 (Tisk 247) ; str. 22–25; online dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/86570.pdf

právního pojmu, který není v českém právním řádu (vyjma snad ustanovení § 36 zákona č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním) definován tak dává do rukou správnímu orgánu značnou diskreční pravomoc a především znamená podstatné oslabení právní jistoty cizince, jakožto potencionálního účastníka řízení o rozhodnutí poskytnutí asistence s návratem. Bylo by proto vhodné, aby do zákona byla včleněna ustanovení která budou tento neurčitý právní pojem buď to blíže vymezovat či poslouží jako vodítko pro jeho výklad, tak aby byla omezena široká diskreční pravomoc správního orgánu.

Zákon v ustanovení § 54a odst. 1 popisuje celkem tři základní skutkové situace za kterých žadatel může požádat o finanční spoluúčast¹³ pro úhradu nákladů spojených s dobrovolným návratem. Nyní popíšeme pobytová tituly, které by měly těmto třem skutkovým situacím odpovídat.

a) cizinec, který nepodal žádost o udělení mez. ochrany (dále jen „MO“) ve lhůtě dle § 10 zákona o azylu, je oprávněn podat žádost o repatriaci v průběhu této lhůty definované ustanovením § 10, kdy by jeho pobytovým statutem mělo být vízum k pobytu za účelem podání žádosti o MO, jehož úprava je zakotvena v ustanovení § 3c písm.a) zákona o azylu. V takovém případě by pak o finanční spoluúčasti na repatriaci mělo ministerstvo rozhodnout do doby skončení platnosti víza, jehož maximální délku zákon vymezuje na 90 dnů.

Pod kautelu ustanovení § 54a odst.1 písm.a) spadá ještě jedna situace a sice, když cizinec učiní prohlášení o MO, nicméně vstupní vízum mu není uděleno. Ustanovení § 3c odst.1 písm. b) stanoví právní fikci, podle které je takovýto cizinec považován po dobu 5 dní za žadatele o MO. Možnost neudělení vstupního víza dle § 3c zákon typicky blíže nevymezuje, v praxi se jistě nebude jednat o častý jev, nicméně je třeba zákonnou 5 denní fikci § 3c odst. 1 písm.b) zákona o azylu řadit mezi pobytové tituly na jejichž základě může žadatel projevit úmysl o repatriaci dle §54a zákona. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 54a odst. 1 písm. a) upravuje situaci cizinců, kteří o MO ve lhůtě nepožádali, není ex lege vůbec jasné jaký by byl další pobytový titul cizince, který požádal o repatriaci na základě § 54a odst. 1 písm. a) jakožto žadatel dle § 3c odst. 1 písm. b) zákona. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví žádné lhůty pro ministerstvo k vydání rozhodnutí o fin. spoluúčasti a také vzhledem k faktu, že cizinec může požádat o tuto spoluúčast také poslední den této pětidenní lhůty dá se předpokládat, že ministerstvo by během této pětidenní lhůty, kdy se na cizince hledí jako na žadatele o fin. účasti na repatriaci nerozhodlo. Po uplynutí pětidenní lhůty by tedy cizincův

¹³ Žádost o to, aby ministerstvo neslo náklady spojené s dobrovolným návratem cizince bude pro účely tohoto textu označována jako „žádost o repatriaci“, třebaže samotná repatriace je zcela svobodným dispozičním úkonem cizince, je mimo jiné i vyjádřením jeho práva pobývat ve své vlasti, jako taková není vázána na žádné povolení ze strany orgánů veřejné správy ČR.

pobyt již nebyl upravován zákonem o azylu, nýbrž zákonem o pobytu cizinců, který však také neobsahuje jednoznačné a jasné řešení. Cizinci by byl pravděpodobně udělen výjezdní příkaz opravňující jej k pobytu v ČR až do doby vyřízení jeho žádosti o repatriaci. Nicméně vzhledem ke kusé úpravě problematiky výjezdních příkazů v zákoně o pobytu cizinců neexistuje na otázku pobytového titulu cizince ve výše popsané situaci jasná odpověď, což je opět stav který oslabuje právní jistotu potencionálních uchazečů o repatriaci.

b) o repatriaci může požádat žadatel o MO, tedy účastník řízení o MO jehož pobytovým titulem by tak mělo být vízum udělované dle § 72 zákona o azylu. Toto ustanovení obsahuje několik negativních podmínek, při jejichž naplnění policie vízum za účelem řízení o MO neudělí. Jednou z nich je existence pobytového povolení podle zákona o pobytu cizinců, přičemž toto ustanovení § 72 odst. 1 nikterak nereflektuje, že dle § 85a zákona o azylu prohlášením o MO zaniká platnost jak víza, tak povolení k dlouhodobému pobytu dle zákona o pobytu cizinců. Rozpornost zákonné úpravy zdůrazňuje dikce samotných ustanovení, především to, že vízum dle § 72 zákona o azylu policie vystavuje žadateli-tedy i existence těchto negativních podmínek se zkoumá u žadatele, kdežto § 85a říká, že platnost povolení k pobytu dle zákona o pobytu cizinců zaniká již samotným prohlášením o MO. Ustanovení § 85a odst.1 a § 72 odst. 1 druhá věta jsou tak v částečném rozporu, který zákon o azylu neřeší. Nicméně pobytovým titulem cizince který požádal o repatriaci dle § 54a odst. 1 písm. b) tak může být jednak vízum vydané za účelem řízení o MO, jednak pobytové oprávnění dle zákona o pobytu cizinců, byť prohlášením o MO pozbylo platnosti.

c) Ustanovení § 54a odst. 1 písm. c) stanoví, že cizinec je oprávněn požádat o repatriaci po dobu běhu lhůty k podání žalobě proti negativnímu rozhodnutí ministerstva. Vzhledem k ustanovení § 72 odst. 2, kde je v poslední větě stanoveno, že vízum vydané za účelem řízení o MO zaniká právní mocí rozhodnutí ministerstva o žádosti o MO, je žadatel, jemuž bylo předáno negativní rozhodnutí ministerstva o jeho žádosti o MO oprávněn podat žádost o repatriaci nikoli podle § 54a odst. 1 písm. c), nýbrž jako žadatel dle písm.b), jelikož podání žaloby má odkladný účinek a napadané rozhodnutí tak nevstoupí do právní moci, tudíž ani nezanikne vízum za účelem řízení o MO. Ustanovení § 54a odst. 1 písm. c) zákona o azylu tak může dopadat na situaci, kdy cizinci bylo vydáno negativní rozhodnutí, proti němuž žaloba nemá odkladný účinek, což jsou např. rozhodnutí dle § 16 odst. 1 písm.d) a e). V praxi potom půjde nejčastěji o negativní rozhodnutí vydávaná při tzv. opakovaných žádostech, tedy o rozhodnutí vydávaná na hmotněprávním základu § 25. Tito cizinci jejichž řízení o MO byla zastavena pravomocným negativním rozhodnutím, jsou oprávněni požádat o repatriaci po dobu běhu lhůty k podání žaloby. Jejich pobytovým statutem tak bude s největší

pravděpodobností opět výjezdní příkaz vydaný dle zákona o pobytu cizinců. Nabízí se otázka, zda by v případě, že by zákon o azylu stanovil delší dobu k podání žaloby, tedy i delší dobu k podání žádosti o repatriaci cizinecká policie vydávala výjezdní příkazy v délce respektující délku lhůty k podání žaloby a žádosti o repatriaci. Vzhledem k tomu, že však zákon stanoví pouze sedmidenní lhůtu k podání žaloby, bude se jednat o pravděpodobně čistě teoretický problém, jelikož výjezdní příkaz na dobu kratší než sedm dní nebývá cizineckou policií vydáván, třebaže tomu zákonná úprava § 50 zákona o pobytu cizinců nebrání. Související otázkou je potom pobytový statut cizince, který podal žádost o repatriaci dle § 54a odst. 1 písm.c) do doby vyřízení jeho žádosti o repatriaci. Pravděpodobně jím bude opět výjezdní příkaz, třebaže žádná zákonná úprava neukládá policii vydávat výjezdní příkazy v délce respektující projednávání žádosti o repatriaci. Tento problém je tak pouze částečně mírněn skutečností, že cizinec který si podal žádost o repatriaci má nárok na zajištění ubytování v zařízeních SUZ. Bohužel tak musíme konstatovat, že oprávnění cizince požádat o repatriaci dle ustanovení § 54a odst. 1 písm. a) a c) neodpovídá adekvátní hmotněprávní úprava upravující pobytové oprávnění cizince do doby vyřízení jeho žádosti o repatriaci, takže plná realizace deklarované možnosti repatriace jakožto preferovaného řešení neregulární migrace není zajištěna. Zákon dále umožňuje požádat o repatriaci cizincům po dobu lhůty 7 dnů po nabytí právní moci rozhodnutí o žalobě. Poněkud nejasné je ovšem vymezení faktické situace na kterou tato partikulární věta dopadá. Právní moc rozhodnutí soudu se řídí ustanovením § 54 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb, které váže právní moc rozsudku na jeho doručení účastníkům. Pokud totiž soud negativní rozhodnutí OAMP v řízení o MO zruší a věc vrátí zpět správnímu orgánu k projednání, žadatel o repatriaci je opět žadatelem o MO, jeho pobytovým statutem je tedy vízum dle § 72 zákona o azylu a v tom případě by jeho žádost o repatriaci byla posuzována dle § 54a odst. 1 písm.b). Pokud soud negativní rozhodnutí OAMPu potvrdí a žalobu zamítne rozsudek nenabude právní moci doručením cizinci, jelikož zákon o azylu obsahuje vůči s.ř.s. speciální úpravu, spočívající v tom, že podání kasační stížnosti coby mimořádného opravného prostředku má odkladný účinek, což je vyjádřeno v § 32 odst. 5 zákona o azylu. Doručením negativního rozsudku žadateli mu tak začíná běžet patnáctidenní lhůta k podání mimořádného opravného prostředku, přičemž předmětné negativní rozhodnutí soudu není v právní moci¹⁴. Možnost cizince podat žádost o repatriaci ve lhůtě do sedmi dnů po nabytí právní moci je tak bezesbytku konzumována další větou ustanovení § 54a odst. 1 písm.c), která stanoví možnost zažádat o repatriaci po dobu běhu

¹⁴ A to bez ohledu na to, zda původní žaloba měla či neměla odkladný účinek.

lhůty (která je patnáctidenní a tudíž delší než sedmidenní lhůta věty druhé) k podání kasační stížnosti. Z těchto důvodů se zdá být věta druhá § 54a odst. 1 písm.c) obsolentní, protože nezávisle na ní bude mít cizinec možnost vždy požádat o repatriaci po dobu běhu lhůty k podání kasační stížnosti, která má ex lege odkladný účinek. Pobytovým titulem cizince, který podal žádost o repatriaci po dobu běhu lhůty k podání kasační stížnosti by tak mělo být vízum za účelem řízení o MO, jelikož zákon váže zánik tohoto víza na pravomocné ukončení řízení o MO, ke kterému díky odkladnému účinku kasační stížnosti nedošlo. Potencionální kontroverznost negativních podmínek § 72 zákona o azylu spočívajících v existenci pobytového oprávnění dle zákona o pobytu cizinců již byla zpracována výše, nicméně de lege lata je třeba upozornit, že pobytovým statutem takového žadatele o repatriaci by mohlo být i pobytové oprávnění dle z. č. 326/1999 Sb. V případě, že žaloba proti původnímu negativnímu rozhodnutí OAMP neměla odkladný účinek, takže právní mocí rozhodnutí došlo k zániku platnosti víza dle § 72 zákona o azylu, bude pobytovým oprávněním cizince žádajícího o repatriaci v době lhůty k podání kasační stížnosti zřejmě výjezdní příkaz. Právní úprava této situace je opět nedostatečná. Cizinec může dále žádat o repatriaci po dobu projednávání jeho kasační stížnosti NSS. Poslední věta ustanovení § 54a odst. 1 písm.c) pak umožňuje cizinci, aby podal žádost o repatriaci do 24 hodin po nabytí právní moci rozhodnutí NSS, kterým (což v zákoně explicitně uvedeno není nicméně to vyplývá z logiky věci) byla jeho kasační stížnost proti negativnímu rozsudku krajského soudu odmítnuta, nebo zamítnuta. V takovém případě jeho pobytovým oprávněním bude výjezdní příkaz vydávaný policií dle § 78b odst. 3 zákona o azylu. Vízum strpění vydávané dle zákona o azylu totiž zaniká právní mocí rozhodnutí NSS o kasační stížnosti bez ohledu na obsah takového rozhodnutí. Pokud NSS rozsudek kraj. soudu zruší a věc mu vrátí opět k projednání, je cizinec jakožto žadatel o MO vybaven policií vízem dle § 72 a o repatriaci by v tom případě žádal dle § 54a odst. 1 písm.b), pokud původní žaloba neměla odkladný účinek, cizinec přes úspěšnou kasační stížnost není žadatelem o MO a podle současné právní úpravy **nemůže**¹⁵ žádat o repatriaci. V případě odmítnutí či zamítnutí kasační stížnosti policie vydá neúspěšnému stěžovateli výjezdní příkaz dle § 78b odst. 3 zákona o azylu a cizinec má 24 hodin na to, aby podal žádost o repatriaci.

Jako zcela zásadní se jeví skutečnost, že řízení směřující k vydání rozhodnutí o finanční účasti ministerstva při dobrovolném návratu není nikde upraveno. To, že se jedná o správní rozhodnutí, kterému tedy musí přecházet adekvátní správní řízení se dá vytušit jen z jedné

¹⁵ Po promeškání 24 hodin k podání žádosti, které stanovuje § 54a odst. 1 písm. c) zákona o azylu.

zmínky v ustanovení § 54a odst. 2 zákona, kde je stanoveno: „(na cizince který požádal o repatriaci) *se hledí jako na žadatele o udělení mezinárodní ochrany až do doby vycestování nebo do doby oznámení ministerstva o tom, že ministerstvo náklady spojené s dobrovolným návratem neuhradí.*“ Zákon o azylu tedy rozhodnutí ministerstva zmiňuje jen takto vágně, zcela absentuje bližší vymezení náležitostí tohoto rozhodnutí, zejména tedy okolností a kritérií dle kterých správní orgán žádost o repatriaci posuzuje. Stejně tak absentuje jakékoli vymezení řízení, které k předchází vydání „oznámení ministerstva o tom, že ministerstvo náklady spojené s dobrovolným návratem neuhradí“, zejména citelně chybí úprava lhůty k rozhodnutí o finanční účasti ministerstva. Dle současné právní úpravy tak žadatel o repatriaci podá žádost a další postup je již zákonem neupraven. Pouze v oblasti zdravotní péče, ubytování a stravy v zařízeních SUZ má stejná práva jako žadatel o MO a to až do realizování repatriace či oznámení ministerstva o tom, že finanční náklady ministerstvo neponese. Přičemž realizace repatriace či oznámení o negativním rozhodnutí ministerstva jsou zřejmě jedinými dvěma způsoby vyřízení žádosti o repatriaci dle zákona o azylu. právní úprava je v tomto nejasná. Současná právní úprava žádosti repatriaci je tak nedostatečná a netransparentní. Žadatel o repatriaci tak četbou zákona o azylu nezjistí na základě jakých kritérií se jeho žádost posuzuje, ani jaké v jaké lhůtě ministerstvo rozhodne o pro něj často kruciólní otázce finanční spoluúčasti státu, ani jaká a zda-li vůbec má nějaká práva v řízení o repatriaci. I rozhodnutí samotné je v zákoně poněkud pokoutně označeno jako oznámení ministerstva. Podle našeho názoru se na řízení o repatriaci použije obecná úprava správního řádu, samozřejmě s limitem daným ustanovením § 9 zákona o azylu. Řízení o repatriaci je řízením o žádosti, samotné rozhodnutí ministerstva je pak správním rozhodnutím, kterým se závazně stanoví že žadatel má či nemá právo na finanční asistenci při návratu. V tom případě tedy by měl správní orgán rozhodnout ve lhůtě dané správním řádem, tedy bez zbytečného odkladu a při řízení samotném by měl splnit veškeré své procesní povinnosti zejména vzhledem k ustanovení § 36 správního řádu a rozhodnutí samotné tak musí splňovat náležitosti § 68 správního řádu, podle našich informací se nicméně v praxi podle správního řádu nepostupuje a podmínky stanovené závazně sp. řádem tak nejsou splněny. Pokud úmysl zákonodárce nesměřoval k tomu, aby se finanční účast státu při žádostech o repatriaci neposuzovala v plnohodnotném právním řízení, měl řízení o repatriaci podrobně upravit v zákonu o azylu jako lex specialis vůči správnímu řádu. Aktuální úprava repatriací v zákoně o azylu sice proklamuje a stanoví právo cizince o repatriaci požádat, nicméně nevynechává žádné tomuto hmotnému právu odpovídající procesní ustanovení, takže za situace kdy se

rozhodnutí o repatriaci nevydává v plnohodnotném správním řízení jde o zcela jednostranný proces ve kterém nemůže být žadatel více než jen doufajícím čekajícím.

B. STUPNĚ ŘÍZENÍ O MO, KDY JE MOŽNO POŽÁDAT O ASISTENCI S DOBROVOLNÝM NÁVRATEM

Zákon o azylu umožňuje podání žádosti o repatriaci v časovém horizontu, který je širší než samotné řízení o MO.

Řízení o MO je dle § 10 odst. 1 zákona o azylu zahájeno podáním žádosti na tiskopise uvedeném v zákoně o azylu. Přitom zákon umožňuje požádat o repatriaci ještě před samotným zahájením řízení o MO, tuto možnost váže § 54a odst. 1 písm. a) na učinění prohlášení o úmyslu (§ 3 odst. 1 zákona o azylu).

Cizinec má možnost požádat o repatriaci po celou dobu řízení o MO, tedy v době jak správního řízení tak i v průběhu soudního přezkumu, pokud má žaloba odkladný účinek. V případě zamítnutí žaloby má žadatel 15ti denní lhůtu k podání kasační stížnosti, která má odkladný účinek, takže řízení o MO stále není pravomocně ukončeno, třebaže zákon již stěžovatele označuje jako cizince, nikoli jako žadatele. Cizinec může požádat o repatriaci v průběhu lhůty k podání kasační stížnosti i v průběhu projednávání kasační stížnosti NSS. Doručením odmítnutí či zamítnutí kasační stížnosti je řízení o MO skončeno. Cizinec má přesto ještě 24 hodin možnost požádat o repatriaci dle zákona o azylu.

Pokud žaloba odkladný účinek nemá¹⁶, řízení je pravomocně ukončeno. V takovém případě je cizinec oprávněn požádat o repatriaci ve lhůtě k podání žaloby.¹⁷ V průběhu projednávání žaloby krajským soudem cizinec nemá možnost požádat o repatriaci, tu získává až doručením rozsudku krajského soudu, kdy se v závislosti na znění rozsudku buďto vrací do řízení o MO nebo mu počíná běžet lhůta k podání kasační stížnosti¹⁸. Cizinec je opět¹⁹ oprávněn podat žádost o repatriaci během lhůty k podání kasační stížnosti, dále po dobu projednávání stížnosti NSS a nakonec do 24 hodin od právní moci neúspěšné kasační stížnosti.

¹⁶ Negativní rozhodnutí dle § 25 a § 16 odst. 1 písm. d) a e) zákona o azylu.

¹⁷ Což je sedm dní.

¹⁸ V tomto případě odkladný účinek kasační stížnosti nehraje roli, cizinec má nárok na vízum strpění dle zákona o azylu.

¹⁹ Absence odkladného účinku žaloby ke krajskému soudu tu nehraje roli.

C) ČASOVÝ RÁMEC-VČETNĚ DÉLKY PRO VYDÁNÍ ROZHODNUTÍ

Jak již bylo uvedeno výše, skutečnost že rozhodnutí o tom, že ministerstvo ponese či neponese náklady spojené s dobrovolným návratem je správním rozhodnutím²⁰ nevyplývá ex lege ale je třeba ji dovozovat z toho, že jde o závazné určení práva žadatele. Jelikož se jedná o správní rozhodnutí, musí mu předcházet správní řízení. Jelikož zákon o azylu neobsahuje vlastní procesní úpravu, uplatní se subsidiárně správní řád, který stanoví že rozhodnutí musí být vydávána bez zbytečného odkladu. Tento neurčitý právní pojem se vykládá jako následující pracovní den, což dle informací které se nám podařilo shromáždit neodpovídá realitě vyřizování žádosti o repatriaci. De lege ferenda by tak bylo vhodné, aby se do zákona začlenila procesní úprava vydávání rozhodnutí o poskytnutí asistence či aby se praxe podřídila správnímu řádu. Lhůta zmiňovaná v § 10 zákona o azylu, na který odkazuje § 54a odst. 1 písm. a) zákona se pro nedostatek vlastní úpravy počítá dle § 40 správního řádu.

Lhůty zmíněné v 54a odst. 1 písm. c) se počítají opět podle § 40 zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní. V této souvislosti považujeme za nutné zmínit nevhodnost určení lhůty v poslední větě § 54a odst. 1 písm. c) podle hodin. Zákon v tomto ustanovení stanoví, že cizinec je oprávněn podat žádost o repatriaci do 24 hodin po nabytí právní moci kasační stížnosti²¹. Soudní řád správní v ustanovení § 54 odst. 5 váže právní moc rozhodnutí na doručení účastníku. Doručování je upraveno v § 42, které v odstavci 5 odkazuje na úpravu doručování v občanském soudním řízení²², jež byla zásadně změněna novelou č. 7/2009 Sb. Vzhledem k tomu, že žadatelé zcela jistě nebudou²³ disponovat datovými schránkami neexistuje podle relevantní právní úpravy § 42 s.ř.s a § 45-50 o.s.ř způsob doručování, který by umožňoval určení doručení v řádu hodin. Naopak je doručení a od něj se odvíjející běh lhůty určován v řádech dní. Za této situace je určení lhůty v v poslední větě § 54a odst. 1 písm. c) nesouladné s relevantní právní úpravou právního řádu ČR, nehledě na to, že nemá smyslu počítat podle hodin lhůtu jejíž počátek je určen v řádu dní, zejména když pro tento způsob určení lhůty nemluví žádná objektivní výhoda pro poskytovatele asistence, kterým je ministerstvo. Současná právní úprava tak neobsahuje oporu pro přesné určení hodiny²⁴ doručení rozhodnutí NSS, naopak počátek běhu lhůty určené podle dní by neměl způsobovat žádné potíže, nehledě na to že je řádně upraven v právním řádu ČR.

²⁰ Další v tomto textu neřešenou otázkou je, zda jde o rozhodnutí podléhající soudnímu přezkumu dle § 65 s.ř.s, vzhledem k tomu, že dle § 9 jsou rozhodnutí přijatá podle zákona o azylu jednoinstančními.

²¹ Nad rámec pozitivní úpravy jde o rozhodnutí, kterým se kasační stížnost odmítá či zamítá.

²² Dále jen os.ř.

²³ Vzhledem k tomu, že jimi zatím nedisponují ani ze zákona povinné subjekty.

²⁴ Není stanoveno jakým způsobem by správní orgán dokázal, v kolik hodin přesně došlo k doručení rozhodnutí cizinci.

II. NUCENÝ NÁVRAT

A) Obecná úprava vyhoštění (zákon o pobytu cizinců, trestní zákon, zajištění – důvody, délka, přezkum, vyhošťování vazba, vyhoštění, vyhoštění s eskortou – obecný popis)

B) Rozhodovací procesy včetně lhůt (vydání rozhodnutí, odvolání, ..)

C) Readmisní dohody (národní, komunitární)

Institut vyhoštění nalézáme v právním řádu ČR ve formě správního vyhoštění a trestu vyhoštění. Správní vyhoštění je rozhodnutím správního orgánu dle z. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jako CZ). Trest vyhoštění uděluje soud na základě z. č. 140/1961 Sb. trestního zákona (od 1.1.2010 z. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, dále jako TZ). Pro účel další analýzy je vycházeno z právní úpravy dle nového TZ.

Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území. Dobu, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území, stanoví policie v rozhodnutí o správním vyhoštění cizince.

Policie jako správní orgán vydá podle §119 odst. 1 zákona rozhodnutí o správním vyhoštění cizince, který pobývá na území přechodně, s dobou, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území, až na **10 let**, je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území ohrozit bezpečnost státu užitím síly při prosazování politických cílů, prováděním činnosti ohrožující základy demokratického státu nebo směřující k narušení celistvosti území anebo jiným obdobným způsobem, je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo ohrozit veřejné zdraví tím, že trpí závažnou nemocí, nebo jestliže cizinec opakovaně úmyslně porušuje právní předpisy, nebo maří výkon soudních nebo správních rozhodnutí, dále až na **5 let**, prokáže-li se cizinec při hraniční nebo pobytové kontrole dokladem, který je padělán, anebo dokladem jiné osoby jako dokladem vlastním, je-li cizinec na území zaměstnán bez povolení k zaměstnání, ačkoli je toto povolení podmínkou výkonu zaměstnání, nebo na území provozuje dani podléhající

výdělečnou činnost bez oprávnění,²⁵ a nebo bez povolení k zaměstnání cizince zaměstnal nebo takové zaměstnání cizinci zprostředkoval, překročil-li cizinec státní hranice mimo hraniční přechod, v úkrytu nebo se o takové jednání pokusí a až na **3 roky**, pobývá-li cizinec na území bez cestovního dokladu, ač k tomu není oprávněn, nebo pobývá-li cizinec na území po uplynutí doby platnosti víza nebo doby pobytu na území stanovené vízem nebo bez víza, ač k tomu není oprávněn,

Občanu Evropské unie nebo jeho rodinnému příslušníkovi, který pobývá na území přechodně, s dobou, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území, vydá Policie jako správní orgán podle §119 odst. 2 zákona rozhodnutí o správním vyhoštění v případě, že ohrožuje bezpečnost státu, závažným způsobem narušuje veřejný pořádek; to neplatí, jde-li o občana Evropské unie, který pobývá na území nepřetržitě po dobu nejméně 10 let.

Cizinci, který na území pobývá na základě **povolení k dlouhodobému pobytu** za účelem společného soužití rodiny nebo za účelem studia na území, vydá policie podle §119 odst. 3 zákona rozhodnutí o správním vyhoštění, pouze v případě, že ohrožuje bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušuje veřejný pořádek anebo ohrožuje veřejné zdraví tím, že trpí závažnou nemocí, a s ohledem na závažnost jeho jednání nepostačuje zrušení platnosti tohoto povolení. Rozhodnutí o správním vyhoštění cizince z důvodu ochrany veřejného zdraví však nelze vydat, došlo-li k onemocnění cizince až po převzetí povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny nebo za účelem studia na území. U rezidenta jiného členského státu Evropské unie podle §119 odst. 4 zákona, je to pouze v případě, že tento cizinec ohrožuje bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušuje veřejný pořádek a s ohledem na závažnost jeho jednání nepostačuje zrušení platnosti tohoto povolení; souhlasí-li s takovým postupem příslušný orgán členského státu Evropské unie, který rezidentovi jiného členského státu Evropské unie toto právní postavení přiznal.

Policie jako správní orgán vydá podle §120 odst. 1 zákona rozhodnutí o správním vyhoštění cizince, který **pobývá na území trvale**, s dobou, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území, na 10 let, je-li důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území ohrozit bezpečnost státu užitím síly při prosazování politických cílů, prováděním činnosti ohrožující základy demokratického státu nebo směřující k narušení celistvosti území anebo jiným obdobným způsobem. Na 3 roky lze vydat rozhodnutí o správním vyhoštění cizinci, který není občanem Evropské unie ani jeho rodinným příslušníkem, pokud nesplní

²⁵ Například zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

povinnost ve stanovené lhůtě vycestovat z území po ukončení trvalého pobytu podle § 77 odst. 3. zákona

Řízení o správním vyhoštění je správním řízením podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád s odchylkami dle CZ. Zahájeno je sdělením o zahájení řízení o správním vyhoštění. Policie provede dokazování, právní kvalifikaci, ověří totožnost zadržené osoby a vydá rozhodnutí. Zákon v §124 odst.1 hovoří o sdělení o zahájení řízení o správním vyhoštění, nikoli o samotném rozhodnutí o správním vyhoštění. Důvodem je, že ne ve všech případech je možné rozhodnutí vydat ihned, např. pokud cizinec nevlastní platný cestovní doklad, je nutno nejprve cestou zastupitelského úřadu ověřit jeho totožnost. Rozhodnutí o správním vyhoštění musí obsahovat zákonné náležitosti dle správního řádu. Povinností Policie je vyžádat si závazné stanovisko k možnostem vycestování, jestli je vycestování možné nebo ne. Rozhodnutí nabývá právní moci doručením. Podle § 169 odst. 6 CZ je lhůta pro odvolání stanovena na 5 dnů. Odvolání se podává k Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie prostřednictvím místně příslušného oddělení policie, která cizince zadržela. Proti rozhodnutí odvolacího orgánu může cizinec podat žalobu ke Krajskému soudu za účelem přezkumu zákonnosti správního rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů. Následně může podat kasační stížnost a ústavní stížnost.

Za účelem realizace vyhoštění je Policie ČR oprávněna využít institutu **zajištění**. Důvody a podmínky zajištění za účelem správního vyhoštění jsou uvedeny v **§124 CZ**. Právním důvodem k zajištění cizince je rozhodnutí o zajištění cizince. Rozhodnutí vydá oddělení cizinecké policie, které cizince zadrželo. Zajistit lze cizince staršího 15-ti let jemuž bylo doručeno sdělení o zahájení řízení o správním vyhoštění. Tato skutečnost je podmínkou (procesního charakteru) i právním důvodem zajištění. O podmínku procesního charakteru se jedná z toho důvodu, že bez doručení sdělení nelze k zajištění přikročit – podmínkou je zde tedy doručení. Důvodem zajištění je zahájení řízení o správním vyhoštění z důvodu porušení povinnosti uložené zákonem o pobytu cizinců. Podstatou zajištění obecně je realizace rozhodnutí o správním vyhoštění, které je cizinci vydáno z důvodu porušení zákona o pobytu cizinců. Současně s hmotněprávními a procesními podmínkami musí existovat nebezpečí, že by cizinec mohl ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo mařit anebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění nebo je zařazen v evidenci nežádoucích osob. Zákon dále uvádí demonstrativní výčet situací, která pod uvedená jednání mohou spadat. Existence jistého druhu nebezpečí je důvodem, ale i podmínkou pro zajištění.

Může se jednat o situaci, kdy se cizinec v minulosti již dopustil jednání uvedených v §119 odst.1 písm.a) nebo písm.b) bod 6,7. Jednání zmíněná v §119 odst.1 písm.a) jsou jednáními takové intenzity, že za ně zákon stanovuje správní vyhoštění na dobu 10-ti let, tedy na maximální dobu. Jde o činy směřující k ohrožení bezpečnosti státu užitím síly při prosazování politických cílů, prováděním činnosti ohrožující základy demokratického státu nebo směřující k narušení celistvosti území apod. Dále jde o narušení veřejného pořádku nebo ohrožení veřejného zdraví cizincem trpícím závažnou nemocí a v poslední řadě o úmyslné porušování právních předpisů nebo o opakované maření výkonu soudních nebo správních rozhodnutí.

Druhým účelem pro **zajištění cizince dle § 124a CZ** je zajištění cizince, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně nebo podal žádost o mezinárodní ochranu, jestliže již bylo o jeho vyhoštění pravomocně rozhodnuto nebo je řízení o správním vyhoštění zahájeno z důvodů podle § 119 odst. 1 písm. a) , anebo § 119 odst. 1 písm. b) bodu 6 nebo 7. Tento účel zajištění lze využít v např. v případě cizince, který v minulosti obdržel rozhodnutí o správním vyhoštění a opakovaným žádáním o udělení mezinárodní ochrany se vyhýbá realizaci správního vyhoštění.

Třetím účelem pro **zajištění cizince je dle § 124b CZ** zajištění cizince za účelem vycestování. Policie zajistí na dobu nezbytně nutnou cizince staršího 15 let, který nevyužil možnosti dobrovolné repatriace podle zákona o azylu, za účelem vycestování z území, jestliže nepodal žádost o mezinárodní ochranu, ačkoliv k tomu byl vyzván, nevycestoval po pravomocném ukončení řízení ve věci mezinárodní ochrany z území ve lhůtě stanovené výjezdním příkazem nebo ve lhůtě do 30 dnů, nebyl-li cizinci výjezdní příkaz udělen nebo mu uplynula doba oprávnění k pobytu na území uděleného osobě požívající doplňkové ochrany.

O zajištění cizince za účelem vycestování policie neprodleně sepíše záznam obsahující údaje o totožnosti zajištěného cizince, datu, času a místu zajištění. Nelze-li vycestování cizince uskutečnit ve lhůtě do 48 hodin, policie vydá rozhodnutí o jeho zajištění a cizince umístí do zařízení. Rozhodnutí nabývá právní moci doručením nebo odmítnutím cizince rozhodnutí převzít.

Zákon stanovuje negativně, že nelze cizince zajistit za účelem vycestování pokud je důvod zajištění zjištěn na hraničním přechodu při vycestování cizince z území, nebo pokud má cizinec přepravní doklad pro vycestování z území (letenku, jízdenku), ale nemohl vycestovat z území ČR ve lhůtě z důvodů na jeho vůli nezávislých.

Čtvrtým účelem pro **zajištění cizince je dle § 129 CZ** zajištění cizince za účelem jeho předání podle mezinárodní smlouvy nebo průvozu. Policie zajistí na dobu nezbytně nutnou cizince, který neoprávněně vstoupil nebo pobýval na území, za účelem jeho předání podle mezinárodní smlouvy nebo přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství. Přímo použitelným předpisem ES je zde Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států – tzv. dublinské nařízení nebo readmisní dohody (viz níže).

Policie na dobu nezbytně nutnou zajistí i provázeného cizince v případě, že jeho průvoz nelze z objektivních důvodů dokončit bez nutné přestávky. O zajištění policie neprodleně sepíše záznam obsahující údaje o totožnosti zajištěného cizince, datu, čase a místu zajištění a důvod předání nebo průvozu. V případech, kdy předání cizince nebo dokončení jeho průvozu nelze uskutečnit ve lhůtě do 48 hodin, a jde-li o průvoz leteckou cestou ve lhůtě do 72 hodin, policie vydá rozhodnutí o jeho zajištění a cizince umístí do zařízení. Rozhodnutí nabývá právní moci doručením nebo odmítnutím cizince rozhodnutí převzít. Policie je povinna jednat tak, aby byl cizinec předán nebo byl průvoz cizince územím dokončen v nejbližším možném termínu ode dne zajištění.

Doba zajištění nesmí u všech typů zajištění překročit 180 dnů, v případě zajištěného cizince mladšího 18-ti let nesmí doba zajištění překročit 90 dnů.

Proti rozhodnutí o zajištění je možné podat žalobu na přezkum zákonnosti správního rozhodnutí ke Krajskému soudu ve lhůtě 30 dnů. Další možností je obrátit se na okresní soud návrhem na propuštění cizince ze zajištění dle § 200o OSŘ. Třetí možností je požádat policii o přezkoumání důvodů zajištění na základě písemné žádosti cizince, která je povinna po celou dobu zajištění zkoumat zda důvody k zajištění trvají a byly přítomny již od počátku.

Zajištění je ukončeno pokud zanikne důvod pro zajištění, správní soud zruší rozhodnutí o zajištění nebo pokud okresní soud propustí cizince na svobodu, cizinci je udělen azyl nebo doplňková ochrana, pokud cizinec dobrovolně vycestuje nebo pokud je cizinci povolen dlouhodobý pobyt za účelem ochrany na území. Po ukončení zajištění z výše uvedených důvodů nebo po uplynutí zákonné doby, po kterou je policie oprávněna cizince zdržovat v detenčním zařízení je cizinec buď převezen do pobytového střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu (v případě že je v řízení o udělení mez. ochrany dle azylového zákona)

nebo je propuštěn s vystavením výjezdního příkazu (nebyl vyhoštěn) anebo je zařazen do státního integračního programu (udělen azyl) anebo je mu udělen pobyt za účelem ochrany dle zvláštního zákona.

Pokud policie zajistí cizince, jemuž bylo v minulosti uděleno rozhodnutí o správním vyhoštění a je pořád v právní moci, policie uvědomí státní zastupitelství, neboť zde existuje podezření ze spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337 TZ). Státní zástupce má možnost upustit od podání žaloby a dát pokyn policii, aby věc byla řešena v režimu zákona o pobytu cizinců, avšak v odůvodněných případech společenské nebezpečnosti, kdy jednání naplňuje skutkovou podstatu dle § 337 TZ, následuje trestní stíhání cizince.

Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, **trest vyhoštění** z území České republiky, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba (§ 80 odst. 1 TZ). Negativně pak zákon v § 80 odst. 3 TZ stanovuje, kdy nelze uložit trest vyhoštění. Trest vyhoštění je samostatným druhem trestu (§ 52 odst. 1 písm. l) TZ). Může být uložen soudem jako trest samostatný i vedle jiného trestu, kromě zákazu pobytu (§ 53 odst. 1 a § 80 odst. 1 TZ). Vyhoštění lze uložit samostatně, i když trestní zákon na některý trestný čin trest vyhoštění nestanoví (§ 53 odst. 2 TZ). Trest vyhoštění může soud uložit v rozmezí od 1 roku do 10 let nebo na dobu neurčitou (§ 80 odst. 2 TZ). Soud nemůže během výkonu trestu rozhodnout o přeřazení odsouzeného do věznice s dozorem a věznice s dohledem odsouzeného, kterému byl uložen trest vyhoštění (§ 57 odst. 5 TZ). Vyhoštění se v rámci TZ vztahuje i k promlčení výkonu trestu, zahlazení trestu a maření výkonu rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci.

Dle § 350c z. č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), hrozí-li obava, že odsouzený se bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu vyhoštění, může předseda senátu rozhodnout o vzetí odsouzeného do **vyhošťovací vazby**, nerozhodne-li o jejím nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou. Předseda senátu požádá, pokud je to třeba, o zajištění cestovních dokladů potřebných k výkonu trestu vyhoštění Policii České republiky která vyhoštění následně realizuje.

Vyhoštění s eskortou-obecný popis.

Po udělení správního vyhoštění existují následující situace návratu do země původu.

1. dobrovolně – po vydání rozhodnutí o vyhoštění zcela dobrovolně a sám opustí cizinec území České republiky
2. dobrovolně s asistencí Mezinárodní organizace pro migraci – nemá – li cizinec cestovní doklad, může po vydání rozhodnutí o správním vyhoštění požádat o pomoc s návratem Ministerstvo vnitra (§ 123a zákona o pobytu cizinců) - tzv. Dobrovolný návrat; o dobrovolný návrat může požádat i v průběhu zajištění v detenci
3. nucené vyhoštění – v případě, že cizinec nevycestuje dobrovolně a je zajištěn, provádí vycestování z území ČR cizinecká policie tak, že cizince dopraví do místa odjezdu, předá jej, zároveň s cestovními doklady posádce dopravního prostředku, která doklady vrátí až v zemi, do které se navrácí
4. vyhoštění s eskortou – pokud cizinec brání realizaci vyhoštění, je vyhoštěn s policejní eskortou, která jej předá státním orgánům v zemi, do které se navrácí
5. předáním do země původu na základě mezinárodní smlouvy o předávání osob

Readmisní dohody²⁶ jsou dvoustranné mezinárodní smlouvy zavazující smluvní strany přebírat na své území zpět vlastní občany a cizince ze třetích zemí, kteří na území smluvního státu vstoupili neoprávněně z území druhého smluvního státu. Sjednané jsou smlouvy mezi ČR a 3. zemí nebo mezi Evropským společenstvím a 3. zemí.

Na evropské úrovni dohody sjednává Evropská komise na základě mandátu, který uděluje Rada EU. Prozatím bylo sjednáno 11 dohod. Evropská komise aktuálně jedná o readmisních dohodách s Marokem, Pákistánem a Tureckem. Komise má dále mandát pro jednání o readmisních dohodách s Čínou a Alžírskem. Jednání s posledně jmenovanými zeměmi však zatím oficiálně nebyla zahájena. V listopadu a prosinci 2006 Komise obdržela mandát pro jednání o readmisních dohodách (a paralelně o dohodách o zjednodušení vízového styku) se zeměmi západního Balkánu a Moldavskem. Z pohledu České republiky lze uvítat zejména uzavření dohod s Ruskem a Ukrajinou (tj. státy, se kterými se v minulosti nepodařilo zahájit jednání na bilaterální úrovni). Stejně obtížná situace je i v případě Číny. Pokud jde o státy západního Balkánu, Česká republika podporuje sjednání readmisních dohod co nejdříve, vzhledem k tomu, že se všemi státy měla ve větší či menší míře smlouvy rozpracovány, avšak po avizování záměru jednat o těchto dohodách na komunitární úrovni, další jednání přerušila.

²⁶ Celkový přehled readmisních dohod je v příloze 1.

S Moldavskem má ČR sjednanu readmisní bilaterální dohodu. S ohledem na komplikovanější situaci v oblasti víz, která vznikla pro Moldavsko po vstupu Bulharska a zejména Rumunska do EU, byla ČR (konkrétně Ministerstvo zahraničních věcí) jedním z iniciátorů jednání o zjednodušení vízového styku a paralelně s tím i readmisní dohody.

Evropská komise zatím naráží obvykle na malou ochotu třetích zemí zavázat se, že budou přijímat zpět své občany a osoby, které přišly z jejich území a nacházejí se ilegálně v EU; rozhovory jsou obtížné a zdlouhavé. Provázání s vízovou politikou se podle diplomatů jeví jako jeden z nástrojů, jak readmisní dohody snáze prosadit. Zřetelně se to ukázalo při složitém jednání s Ruskem, které na dohodu přistoupilo až poté, co EU poněkud zmírnila vízový režim vůči němu a zavázala se, že občané Ruska budou za vstupní víza platit jen 35 eur. Tato suma je zmiňována jako příklad také pro další země, ačkoli přesný obnos bude součástí readmisní dohody s každou z nich.²⁷ Evropská komise se tak snaží sjednat readmisní dohody a zjednodušit readmisi osob pobývajících nelegálně na území členských států, ale jednání jsou obtížná, protože se 3. země snaží vyjednat pro své občany výhody zejména v oblasti vízové politiky.

Dohody mezi Evropským společenstvím a 3. zemí:

Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Hongkong, Macao, Makedonie, Moldavsko, Rusko, Srbsko, Srí Lanka, Ukrajina

Bilaterální dohody mezi ČR a 3. zemí:

Bulharsko, Chorvatsko, Kanada, Maďarsko, Moldavsko, Německo, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Vietnam²⁸

V příloze č.1 této studie je přehled uzavřených komunitárních readmisních smluv a dohod uzavřených mezi vládou ČR a 3. zeměmi.

JINÉ NÁVRHY-postup dalších kroků při klientem zmařené repatriaci

Pokud cizinec zmaří repatriaci uplatní se standardně nucené vycestování. Mohou nastat 2 situace nuceného vyhoštění – v případě, že cizinec zmaří repatriaci a nevycestuje dobrovolně bude zajištěn, pak provádí vycestování z území ČR cizinecká policie tak, že zajištěného

²⁷ Mgr. Chmelíčková Nataša, Institut zajištění cizince v českém právním řádu a z pohledu mezinárodního, rigorózní práce na MU, 2007/2008, str. 21

²⁸ Bilaterální dohoda je uzavřena i s Francií a Švýcarskem, ale dohody zatím nevstoupili v platnost a nebyly publikovány

dopraví do místa odjezdu, předá jej zároveň cestovními doklady posádce dopravního prostředku, která mu vrátí až v zemi, do které se navrácí.

Nebo v druhém případě vyhoštění s eskortou – pokud bude cizinec bránit realizaci vyhoštění, bude vyhoštěn s policejní eskortou, která jej předá státním orgánům v zemi, do které se navrácí.

Nucený návrat ze zajištění i v tomto případě musí respektovat ustanovení návratové a procedurální směrnice, kdy návrat nelze realizovat pro rozpor s mezinárodními závazky (typicky čl. 8 EULP)

Pokud by cizinec znovu požádal o MO bude zajištěn dle §124a, což byla praxe v přijímacím středisku v posledních měsících. Tedy obligatorní zajištění při nevycestování po předchozím řízení.

Závěrem lze říci, že zmaření repatriace dává přímo možnost vyhoštění a případného zajištění ačkoliv to není výslovně upraveno. V návratové směrnice tato situace také není přímo upravena.

Postup v případě návratu cizince, který již jednou byl dobrovolně repatriován a vrátil se zpět do ČR

Jednou dobrovolně repatriovaný cizinec, pokud se dostane opět na území je dle současné právní úpravy obecně ve stejném²⁹ postavení jako při první repatriaci. Jeho předchozí repatriace by však mohla být důvodem pro podezření že se bude skrývat a tedy důvodem pro zajištění, jak nepřímo naznačuje odstavec 14 preambule směrnice.

Zůstává otázkou zda-li návrat cizince a tedy předchozí nerespektovaná repatriace je důvodem pro pozdější automatický nucený výkon vyhoštění bez možnosti repatriace. Pokud ano, zda lze tuto úvahu aplikovat i na okruh zranitelných osob. Například ve Spojeném království je tato situace řešena individuálně také s ohledem na případnou změnu situace v zemi původu. Obecně je to však důvodem pro vyřazení z dalších návratových programů. Návratové programy jsou však v jiných zemích EU komplexnější. Návratové programy pro nelegálně pobývajících cizince také neobsahují reintegrační asistenci, existují však výjimky pro znevýhodněné skupiny (například nezletilí bez doprovodu, oběti obchodu s lidmi).

²⁹ Pokud na něj nebude členským státem aplikován čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice, který stanoví meze oblasti působnosti směrnice.

Příloha č. 1.

PŘEHLED UZAVŘENÝCH READMISNÍCH SMLUV

BILATERÁLNÍ READMISNÍ DOHODY mezi vládou ČR a vládou 3. země

POLSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o předávání osob na společných státních hranicích

podepsána dne: 10. 5. 1993

v platnost vstoupila dnem 30. 10. 1993

publikováno: nebylo

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednáno „Ujednání mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra a administrativy Polské republiky k provedení Dohody mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o předávání osob na společných státních hranicích“ - podepsáno 17. 8. 1993, nebylo publikováno.

ke změně prováděcího „Ujednání“ došlo výměnou dopisů mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Polské republiky s platností od 1. 5. 1996 (změna bodů 4.2 a 5.7); 1. 1. 1999 (změna bodu 4.1); března 2000 (změna názvu a návěští Ujednání)

RUMUNSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o předávání a přebírání osob, jejichž vstup nebo pobyt je na území druhého státu protiprávní

podepsána dne 25. 1. 1994

v platnost vstoupila dnem 26. 5. 1994

publikováno: sdělení MZV č. 148/1994 Sb. (Dohoda i Ujednání)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států pokud mají na území států smluvních stran povolen pobyt a průvozy

k dohodě sjednáno „Ujednání mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Rumunska k provedení Dohody mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o předávání a přebírání osob, jejichž vstup nebo pobyt je na území druhého státu protiprávní ze dne 25. 1. 1994“ – podepsáno současně s Dohodou;

MAĎARSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Maďarské republiky o předání a převzetí osob na státních hranicích

podepsána dne 2. 11. 1994

v platnost vstoupila dnem 5. 8. 1995

publikováno sdělení MZV č. 194/1995 Sb. (Dohoda i Ujednání)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států pokud mají na území států smluvních stran povolen pobyt a průvozy

2

k dohodě sjednáno „Ujednání mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Maďarské republiky k provedení Dohody mezi vládou České republiky a vládou Maďarské republiky o předání a převzetí osob na státních hranicích ze dne 2. 11. 1994“ - podepsáno současně s Dohodou

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo
o zpětném přebírání osob na společných státních hranicích
podepsána dne: 3. 11. 1994

v platnost vstoupila dnem 1. 1. 1995

publikováno: sdělení MZV č. 5/1995 Sb.

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání
a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednáno „Ujednání k provádění Dohody mezi vládou České republiky
a vládou Spolkové republiky Německo o zpětném přebírání osob na společných
státních hranicích ze dne 3. 11. 1994“ - podepsáno a vstup v platnost současně
s Dohodou

s platností od 1. 2. 2003 změna prováděcího ujednání (týká se předávání leteckou
cestou, zrychleného řízení a příslušných orgánů)

KANADA

Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Kanady o předávání osob na státních
hranicích

podepsána dne 8. 3. 1996

v platnost vstoupila dnem 7. 10. 1996

publikováno: sdělení MZV č. 65/1997 Sb.

vztahuje se pouze na předávání a přebírání občanů států smluvních stran

BULHARSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o předávání
a zpětném přebírání osob

podepsána dne 9. 4. 1998

v platnost vstoupila dnem 7. 11. 1998

publikováno: sdělení MZV č. 277/1998 Sb. – nahrazeno 82/2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran a předávání
a přebírání občanů třetích států

dne 27. 7. 2004 byla podepsána změna dohody, která řeší otázky průvozu občanů
třetích států; vstoupila v platnost dne 29. 5. 2005 a byla publikována sdělením MZV
č. 65/2005 Sb. m. s. – nahrazeno 83/2007

prováděcí protokol nebyl sjednán – technické otázky jsou řešeny přímo v Dohodě

3

SLOVINSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Slovinsko o přebírání osob
na státních hranicích

podepsána dne 22. 5. 1998

v platnost vstoupila dnem 16. 12. 2004

publikováno: sdělení MZV č. 7/2005 Sb.m.s. (Dohoda), 8/2005 (Protokol)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání
a přebírání občanů třetích států a průvozy

„Protokol mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Republiky
Slovinsko k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Republiky
Slovinsko o přebírání osob na státních hranicích“ byl podepsán ministry vnitra dne
9. 9. 2003.

CHORVATSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o předávání
a přebírání osob na státních hranicích

podepsána dne 30. 11. 1999

v platnost vstoupila dnem 1. 5. 2004

publikováno: sdělení MZV č. 70/2004 Sb.m.s.

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednán „Protokol mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Chorvatské republiky k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o předávání a přebírání osob na státních hranicích“ - publikován ve sdělení MZV č. 71/2004 Sb.m.s.

SLOVENSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o předávání a přebírání osob na společných státních hranicích

podepsána dne: 2. 7. 2002

v platnost vstoupila dnem 1. 1. 2004

publikováno: sdělení MZV č. 1/2004 Sb.m.s. (Dohoda), sdělení MZV č. 2/2004 Sb.m.s. (Protokol)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednán Protokol mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Slovenské republiky k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o předávání a přebírání osob na společných státních hranicích - podepsán dne 2. 7. 2002; v platnost vstoupil současně s Dohodou;

4

MOLDAVSKO

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Moldavské republiky o předávání a přebírání osob na státních hranicích

podepsána dne 7. 8. 2003

v platnost vstoupila dnem 9. 9. 2004

publikováno: sdělení MZV č. 117/2004 Sb. m. s. (Dohoda), 118/2004 (Ujednání)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednáno „Ujednání mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitřních věcí Moldavské republiky k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Moldavské republiky o předávání a přebírání osob na státních hranicích“ - podepsáno dne 7. 8. 2003; v platnost vstoupilo dne 9. 9. 2004; s Moldavskem byla sjednána komunitární readmisní dohoda, která má přednost před bilaterální dohodou. Komunitární readmisní dohoda vstoupila v platnost dnem 1. 1. 2008

RAKOUSKO

Dohoda mezi vládou České Republiky a Rakouskou spolkovou vládou o předávání a přebírání osob s neoprávněným pobytem

podepsána dne: 12. 11. 2004

v platnost vstoupila dnem 9. 10. 2005

publikováno: sdělení MZV č. 102/2005 (dohoda), 103/2005 (Protokol)

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

k dohodě sjednán Protokol k provádění Dohody mezi vládou České Republiky a Rakouskou spolkovou vládou o předávání a přebírání osob s neoprávněným pobytem ze dne 12. 11. 2004, který vstoupil v platnost současně s Dohodou Dohoda nahradila Dohodu mezi vládou České a Slovenské federativní Republiky a vládou Rakouské republiky o převzetí osob na společných státních hranicích ze dne

26. 8. 1991 (publikována sdělením MZV č. 629/1992 Sb.)

VIETNAM

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské socialistické republiky
o předávání a přebírání občanů obou států
podepsána dne 12. 9. 2007
v platnost vstoupila dnem 21. 3. 2008
publikováno: sdělení MZV č. 26/2008 (Dohoda), 27/2008 (Protokol)
vztahuje se na předávání a přebírání občanů států obou smluvních stran;
současně sjednán Protokol mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské
socialistické republiky k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou
Vietnamské socialistické republiky o předávání a přebírání občanů obou států
5

FRANCIE

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Francouzské republiky o zpětném
přebírání osob
podepsána dne 2. 4. 1997
v platnost nevstoupila
publikováno: zatím nebylo
vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání
a přebírání občanů třetích států a průvozy
výměnou korespondence se připravuje sjednání prováděcího smluvního dokumentu
pro vstup v platnost bude na české straně vyžadovat souhlas Parlamentu

Švýcarsko

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Francouzské republiky o zpětném
přebírání osob
podepsána dne 17. 9. 2009
v platnost dosud nevstoupila – na obou stranách nutno ratifikovat
publikováno: zatím nebylo
vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání
a přebírání občanů třetích států a průvozy
Současně se smlouvou podepsán prováděcí protokol, který vstoupí v platnost
současně se smlouvou

KOMUNITÁRNÍ READMISNÍ DOHODY

HONGKONG

Dohoda mezi Evropským Společenstvím a vládou Zvláštního administrativního území
Čínské Lidové republiky Hongkong o předávání a přebírání neoprávněně pobývajících
osob
podepsána dne 27. 11. 2002
v platnost vstoupila 1. 3. 2004
publikováno: Official Journal L 17, 24. 1. 2004
vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání
a přebírání občanů třetích států a průvozy
prováděcí protokol lze sjednat; Hongkong souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení
prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému
členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

6

MACAO

Dohoda mezi Evropským Společenstvím a vládou Zvláštního administrativního území

Čínské Lidové republiky Macao o předávání a přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 13. 10. 2003

v platnost vstoupila 1. 6. 2004

publikováno: Official Journal L 143, 30. 4. 2004

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy prováděcí protokol lze sjednat; Macao souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

SRÍ LANKA

Dohoda mezi Evropským Společenstvím a Demokratickou socialistickou republikou

Srí Lanka o předávání a přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 4. 6. 2004

v platnost vstoupila 1. 5. 2005

publikováno: Official Journal L 124, 17. 5. 2005

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy prováděcí protokol lze sjednat; Srí Lanka souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

ALBÁNIE

Dohoda mezi Evropským Společenstvím a Albánskou republikou o předávání a

přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 14. 5. 2005

v platnost vstoupila 1. 5. 2006

publikováno: Official Journal L 124, 17. 5. 2005

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy prováděcí protokol lze sjednat; Srí Lanka souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

RUSKO

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Ruskou federací o readmisi

podepsána dne 25. 5. 2006

v platnost vstoupila 1. 6. 2007

publikováno: Official Journal L 129, 17. 5. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy (pro přebírání občanů třetích států platí

7

přechodné tříleté období od vstupu dohody v platnost, pokud nemá Rusko sjednanu readmisní dohodu s dotčeným třetím státem)

prováděcí protokol: dohoda stanoví povinnost sjednat prováděcí protokol

ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

UKRAJINA

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Ukrajinou o předávání a přebírání osob

podepsána dne 18. 6. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 332, 18. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy (pro přebírání občanů třetích států platí přechodné dvouleté období od vstupu dohody v platnost, pokud nemá Ukrajina sjednanu readmisní dohodu s dotčeným třetím státem)

prováděcí protokol lze sjednat; Ukrajina souhlasí s použitím vybraných ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

MOLDAVSKO

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Moldavskou republikou o zpětném přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 10. 10. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 334, 19. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

prováděcí protokol lze sjednat na žádost ČR nebo Moldavska; Moldavsko souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
SRBSKO

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Republikou Srbsko o zpětném přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 18. 9. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 334, 19. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

prováděcí protokol lze sjednat na žádost ČR nebo Srbska; Srbsko souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

8

ČERNÁ HORA

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Republikou Černá Hora o zpětném přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 18. 9. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 334, 19. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání a přebírání občanů třetích států a průvozy

prováděcí protokol lze sjednat na žádost ČR nebo Černé Hory; ČH souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného
ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

MAKEDONIE

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Bývalou jugoslávskou republikou

Makedonií o zpětném přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 18. 9. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 334, 19. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání

a přebírání občanů třetích států a průvozy prováděcí protokol lze sjednat na žádost ČR nebo Makedonie; Makedonie souhlasí s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

BOSNA A HERCEGOVINA

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Bosnou a Hercegovinou o zpětném

přebírání neoprávněně pobývajících osob

podepsána dne 18. 9. 2007

v platnost vstoupila 1. 1. 2008

publikováno: Official Journal L 334, 19. 12. 2007

vztahuje se na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, předávání

a přebírání občanů třetích států a průvozy

prováděcí protokol lze sjednat na žádost ČR nebo Bosny a Hercegoviny; BH souhlasí

s použitím jakéhokoliv ustanovení prováděcího protokolu, který sjedná jeden členský

stát, rovněž v relaci k jinému členskému státu na žádost posledně jmenovaného

ČR dosud nesjednala prováděcí protokol

Krátce o realizátorovi studie:

SOZE (Sdružení občanů zabývajících se emigranty) je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je poskytovat pomoc uprchlíkům a cizincům, přicházejícím do České republiky. Úsilí SOZE je vedle zajištění minimálních standardů azylové procedury, zaměřeno na trvalá a přijatelná řešení situací jednotlivců, rodin i uprchlických komunit, jejich plnohodnotnou integraci do české společnosti nebo dobrovolnou repatriaci do zemí původu. Ve vztahu k majoritě, ve snaze odbourávat projevy nedůvěry, nesnášenlivosti a xenofobie a zároveň posilovat povědomí o problematice uprchlictví a lidských práv, působí SOZE prostřednictvím organizování osvětových a informačních přednášek, výstav, seminářů a národních kulturních večerů. Svoji činností se snažíme přispívat k rozvoji tolerantní multikulturní společnosti a zprostředkovat transfer bohatství myšlenek, života a kultur mezi cizineckými komunitami a většinovou společností.

Naše současná činnost se zaměřuje na poskytování právního a sociálního poradenství pro různé kategorie cizinců (žadatele o mezinárodní ochranu, azylanté, osoby s doplňkovou ochranou, cizinci s dlouhodobým a trvalým pobytem, jakož i cizinci s výjezdním vízem a cizinci zajištění za účelem vyhoštění). Poradenství je poskytováno na území Moravy a Slezska v kanceláři SOZE v Brně a v azylových zařízeních Vyšní Lhoty (do 30.11.2009), Havířov, Zastávka u Brna, Poštorná. Vedle sociálního poradenství zajišťujeme též volnočasové aktivity v pobytových střediscích a ZZC Poštorná a kulturní večery v multikulturním centru Brno. Kromě toho organizace zajišťuje výuku českého jazyka pro cizince, se zvláštním zaměřením na azylanty a osoby s doplňkovou ochranou v rámci státního integračního programu. K tomuto účelu SOZE zajistilo také vytvoření metodiky kurzů a učebních materiálů. Doplňkovými aktivitami jsou kurzy PC a kurzy reálií. Čím dál významnější složkou poskytovaných služeb je asistence se zaměstnáváním cizinců a kontaktování potenciálních zaměstnavatelů cizinců. Z dlouhodobého pohledu je významné, že na dvou vysokých školách vyučujeme studenty 4. ročníku v rámci klinik azylového práva s důrazem na specifika azylového řízení a cizineckou problematiku obecně.

Studii zpracoval tým právníků SOZE (Ivan Ferkl, Jan Juránek, Tomáš Kyselica, Libor Studený)